

a stanoví jako předpoklad pro ručební povinnost jediné totožnost, a to objektivní totožnost podniku jako takového. — Důvody uvedeny jsou v nálezu Boh. A. 7565/28. (Nález ze 16. IX. 1936, č. 12.247/36.)

Z právního světa.

Cesare Lombroso.

Letošek je v jistém smyslu dvojnásobným jubilejním rokem tohoto velkého italského kriminologa: jednak se před sto lety narodil (dle obvyklých údajů 10. I. 1836 — dle údajů jeho dcery Giny — již 6. XI. 1835; zemřel 1909), jednak právě před 60-ti lety, v roce 1876, vydal poprvé své základní, tehda na výsost průbojné dílo o člověku zločinném.

Původně lékař, později profesor psychiatrie na italských universitách, věnoval přes 40 let svého bohatého a plodného života vědeckému boji proti všemožným společenským škůdcům: začal s velmi tehdy rozšířenou a zhubnou lidovou chorobou pellagrou; na to psal ostře proti alkoholismu; bojoval proti anarchismu a pučismu; analysoval a káral sebevražednost a prostituci; a konečně všechny síly svého ducha soustředil na zločinnost. Příčiny společensky negativních jevů poznat a poznáním jevy ty potírat — to bylo základním kredem jeho prací a celého jeho života.

Jeho kriminologické dílo jest převeliké: přes 150 publikací, jednak drobnějších prací (četné analysy proslulých případů zločinů, studie o vztahu choroby ke zločinu, práce kriminografické a statistické, kapitoly ze soudního lékařství, atd.), jednak obsáhlá díla, z nichž některá se dočkala až 6-ti vydání a překladů do všech vzdělaných jazyků. Zvláště vzpomněme vrcholných prací: O člověku zločinném (Uomo delinquente, studiato in rapporto all'antropologia alla medicina legale e alle disciplina carcerarie) a O ženě zločinné (La donna delinquente, la prostituta e le donna normale: I. vyd. 1893).

Jádro jeho učení spočívá v názoru, že zločinec jest zcela zvláštním případem lidského rodu; od normálního občana se ostře odlišuje a sice biologicky, (L. sám užíval názvu: antropologicky) t. j. jak anatomicky, tak morfologicky, fyziologicky i psychologicky. Tato úchylnost od normálu jest vrozenou: zločinec jako takový se již narodil. Příčinou těchto jevů shledával L. nejprve v atavismu, t. j. jakémsi ustrnutí zločinného člověka na vývojovém stadiu primitivů a divochů; později doplňoval svoji teorii učením o mravním šílenství (moral insanity); a konečně, v závěrečné periodě své tvorby, se domníval, že tu jde o jakýsi druh zakuklené epilepsie.

Již prvé vydání jeho základního díla o člověku zločinném vzbudilo velký rozruch v tehdejšímu kulturním světě, zvláště ovšem v kruzích konservativních: mezi moralisty i právníky; byly to tak nové, tak kacířské myšlenky, že pro ně nebylo opory v dosavadním způsobu právníckého myšlení. Slavný tehda klasik trestního práva italského Carrara na př. prohlášoval, že tu jde o duchovní revoluci v trestním právu. Naproti tomu však kruhy těch, kdož byli blíže přírodovědnému nazírání, počaly se o věc interesovat: zvláště to byli lékaři. Údaje a měření Lombrosova se počala ověřovati a přezkoumávati, rostly řady pracovníků, přívrženců i odpůrců. Rozruch způsobený smělým zásahem novotářského ducha byl pramenem nové, velmi plodné epochy v kriminálních vědách. Duchovní tábory přívrženců i odpůrců se srážely, vzdalovaly a přibližovaly. Mnohé tvrzené názory byly opouštěny, nové přijímány. Rostl objektivně zkoumaný materiál, zdokonalily se metody; krátce: zrodila se kriminologie, objektivní věda o zločinu a zločinci, o příčinách zločinnosti.

Hledíme-li s dnešního stavu kriminologického badání na Lombrosovo učení, nemůžeme neviděti hlubokých nedostatků. Především sama jeho metoda byla zhola nedostačující: číslice, na jejichž podkladě činil své dalekosáhlé závěry, byly nízké, nemohly poskytnouti pevnějšího podkladu pro počet pravděpodobnosti (tak na př. proslulé tvrzení o fyzické, a z ní plynoucí mravní necitlivosti — bylo dedukováno z měření pou-

hých 66 vězňů); scházela kontrolní srovnávání a měření; pozorování byla příliš všeobecná, bez náležitého zřetele k různostem mezi třídami obyvatelstva, bez zřetele k úchytkám daným chorobami. Pomůcky a nástroje byly jednoduché a ještě příliš subjektivně užívané: známy jsou případy, že měření téže lebky, kostry atd. provedl později některý jeho žák se zcela jiným výsledkem, a pod.

Nejzákladnější chybou jeho bylo nedostatečné zření k determinaci psychologicko-sociologické a přespřílišné zdůrazňování činitelů biologických. Právě tato věc však byla pro příští zdárný vývoj kriminologie jednou z nejpłodnějších; vzbudila prudkou reakci, projevivší se zrozením zvláště francouzské školy sociologické, jejímž působením se dosáhlo konečné rovnováhy mezi etiologickými faktory biologickými na jedné, a sociologickými na druhé straně.

Dnes neuznáváme specifický typus zločinného člověka, odmítáme tvrzení o přímém vztahu mezi úchytkami a zločinností, nesouhlasíme s atavistickým výkladem, odmítáme učení o morálním šílení zločinců, naprosto nevěřimě thesi o zakuklené epilepsii. Víme, že zločinnost nemožno svést na jednu nebo několik málo kolejí; víme, že geneze zločinu je dána spolupůsobením prérůzných činitelů z oblasti nejen biologické, ale zároveň i sociologické. Lombrosovy názory jsou předčasnými, jejich formulace jest nepříjemnou. Jeho duch, velice plodný a chtivý poznání, byl bohužel velmi netrpělivý a značně nekritický. Fantasie a spěch jej spíše vedly, než opatrná a rozvážná analyza. Kromě toho byl příliš dítětem své doby: prvé probuzení vědeckého poznávání bylo ve znamení přízemního materialismu, schopného sice položit hrubé základy, ale nepostačujícího na vybudování stavby v jemném směru psychologie a sociologie.

Ale bylo tu ještě něco, co jej vedlo, nikoli sice přímo do sama poznání, ale spíše správným směrem, za nímž — daleko sice, ale přec — poznání leží; byla to jakási intuice, jakýsi správný smysl, jenž jest pramenem četných záblesků pravdy v jeho tvrzeních: správné jádro učení o rodilosti mnohých antisociálních instinktů, o zhoubném působení degeneračních stavů (představujících se cò živná půda zločinnosti), a hlavně: zdůrazňování opravdového významu a důležitosti biologických činitelů při vzniku zločinu. Tyto části jeho díla staly se skutečným základem dnešní kriminologie.

Lombroso přestřeloval, pravda, ale za to upoutal pozornost; vzbudil přemýšlivé současníky k práci v novém směru. Zasloužil se o zrůst kriminologického badání a tím i o změnu právníckého myšlení, o reformu trestního práva. Proto si vážíme jeho památky.

Prof. dr. Ant. Ráliš.

Z Právníckej jednoty a jej odbočiek.

Odbočka v Košiciach usporiadala dňa 18. novembra 1936 členskú schôdzku s debatou »O predpisoch a praxi vyrovnacieho, najmä zemeldského vyrovnacieho poriadku«. Referovali: súdny radca dr. Ivan Popiel a súdny radca Vincent Hrbek.

V nedeľu dňa 22. novembra 1936 usporiadala v Užhorode členskú schôdzku s prednáškou pána Petra Sovu, mest. radcu v Užhorode na téma: »Dejiny mesta Užhorodu«.

Písomníctvo.

Dr. Václav Budil: Hypografé jako předchůdce císařského reskriptu římského práva. (Studii o římském reskriptu část I. Právo řeckoegyptské. Historickopravní příspěvek k nauce o právních pramenech. Současně příspěvek k dějinám abstraktní obligace). V Bratislavě 1936, str. 82. Nákladem Právnícké fakulty university Komenského jako 44. svazek její Knihovny.

Autor publikuje tuto studii jako první část studii o římském reskriptu. Obírá se v ní, jak sám uvádí, právem řecko-egyptským, přesněji prá-